

CONVO

KNNV afdeling Utrecht

Herfst 2018

Extra ALV

Groene Jonker

Meerkoet is de baas

Utrecht Rubriek

Activiteiten komende periode

Van de voorzitter

Alweer een seizoen voorbij, en wat voor een! Een memorabel warme en droge zomer die zorgt voor een grote en zoete druivenoogst, maar ook voor gele bermen en vruchten die vroeg van de boom vallen. Het is nog afwachten wat het voor gevolgen heeft voor de al snel komende paddenstoelenexcursie. Overigens is het opvallend hoe snel de bermen zich herstellen na wat regenval. Er staat weer volop groen en er bloeit ook weer een en ander.

Van dit alles hadden we nog geen weet toen we met de afdeling het weekend bij het Lauwersmeer hadden. Het waren de laatste dagen met lage temperaturen, nu en dan regen en een harde wind. Desondanks hebben de aanwezige leden genoten van het gebied: zie voor het verslag deze Convo en de website. Ook de soortenlijsten van de waargenomen planten en vogels staan ter inzage bij Publicaties, Verslagen activiteiten, 2018. Het afdelingsweekend heeft een nieuwe kandidaat-penningmeester opgeleverd: Maarten Drost is bereid om in het bestuur plaats te nemen. Zoals elders in de Convo te lezen is legt Hans Dupont zijn taak neer, en is er op 25 oktober een extra ALV om een nieuw bestuurlid te kiezen. Komt allen.

Tijdens het afdelingsweekend heb ik zoals steeds tijdens buitenactiviteiten gebruikt gemaakt van een aantal van mijn favoriete apps die ik graag met jullie deel. Allereerst de onvolprezen OsmAnd, die ik al jaren gebruik om over de hele wereld de weg te vinden. Ook alle paadjes in het Lauwersmeergebied stonden er weer op. Ik ben ook BirdUp gaan gebruiken, waarmee je vogelzang kunt opnemen en die dan met suggesties komt wie er zingt. Goed bruikbaar, maar helaas niet bij de sterke wind in het Lauwersmeer. Let op: in het Engels. Ook ben ik Pl@ntnet gaan gebruiken, die aan de hand van foto's komt met een suggestie welke plant er op staat. Het werkt ook als ik foto's maak van een plant op mijn beeldscherm. Ik gebruikte eerder al ObsIdentify voor planten, die het ook goed doet. ObsIdentify is er ook voor vlinders, vliegen en muggen, kevers, vogels. Ook heb ik Mushroom Identify geïnstalleerd, maar nog niet gebruikt. Ideale apps voor iemand die wil weten, maar nog niet veel weet (en ook weer vergeet). En alles gratis en voor niks. Net als de boeken en andere spullen die op de website aangeboden worden door leden voor leden, een nieuwe rubriek die start met een bericht in deze Convo. Ik hoop dat leden die leuke apps en websites kennen die ook willen gaan delen. Ik wil deze in mijn andere functie als webmaster graag plaatsen bij wat er al staat. Ook kan je nog steeds foto's delen in de rubriek foto van de maand, of in de Convo. Doen!

Voorpagina: Nationaal Park Lauwersmeer
foto: Ank de Hoop

Inhoud

- 2 Van de voorzitter
- 3 De Groene Jonker
- 5 De Kleine vuurvinder
Extra ALV
- 6 Weekend Lauwersmeer
- 7 Nog een keer Lauwersmeer
- 8 De Meerkoet is de baas
- 9 Valse vrienden
- 10 Bevertelling in provincie Utrecht
- 11 Utrecht Rubriek
- 12 Activiteiten afgelopen periode
- 13 Activiteiten komende periode
- 14 Ingekomen berichten
- 16 Foto van de maand
Activiteiten in Vogelvlucht

De afdeling Utrecht (1902) omvat Utrecht, Vleuten, De Meern, IJsselstein, Nieuwegein, Maarsse, De Bilt, Bilthoven, Houten en Vianen
Voorzitter: Cockie Streng;
voorzitter@utrecht.knnv.nl
Secretaris: Frans Coolen;
secretaris@utrecht.knnv.nl
Ledenadministratie: Frans Coolen;
ledenadministratie@utrecht.knnv.nl
Penningmeester: Hans Dupont;
penningmeester@utrecht.knnv.nl
Natuurhistorisch secretaris: Renee Lommen;
activiteiten@utrecht.knnv.nl
Webmaster: Cockie Steng;
webmaster@utrecht.knnv.nl
Public relations: vacature;
Redactie: Paul Damoiseaux;
redactie@utrecht.knnv.nl
PWG: Richard Janzen;
plantenwerkgroep@utrecht.knnv.nl
VWG: Leo Thijssen;
vogelwerkgroep@utrecht.knnv.nl
Ereleden: Dhr. C. Marsman †,
Mevr. P. Bouwmeester-Bels
Website: www.knnv.nl/utrecht

De Groene Jonker

door Renee Lommen en Nel van Meijeren

Hermien van Slogteren heeft als bioloog tot 2014 gewerkt bij Natuurmonumenten. Zij was een van de personen die De Groene Jonker als natuurgebied – nu bekend om zijn vele vogels - hebben "gecreëerd". De inrichting van dit gebied – voorheen de Kousspolder met vooral veeteelt - startte in 2007.

Om hier meer over te horen, gaan we op bezoek bij Hermien die ons ontvangt in een grachtenpand met een bijzondere tuin. Wat een stilte zo in de binnenstad! "Gisteren was er hier een oorverdovend concert van de vroedmeesterpadden, die rond de vijver zitten", aldus Hermien.

Het creëren van de Groene Jonker, hoe gaat zo iets in zijn werk?

Hermien, nu actief binnen de plantenwerkgroep van KNNV, start haar relaas. In de jaren 80 werkte zij voor Natuurmonumenten aan het beheerplan Nieuwkoopse Plassen. Het gebied - een polder met vaste peilen, dus zonder de benodigde dynamiek met wisselende waterstanden voor natuurlijke verjonging - was verouderd en verzuurd. Ze vertelt: "Verjonging door cyclisch beheer was nodig, maar de waterkwaliteit was niet oké en de financiële polsstok te kort. En mogelijkheden voor uitbreiding voor met name fourageergebied voor vogels waren er al helemaal niet. Je maakt wel een plan maar het is niet bevredigend, te weinig financiële middelen en te beperkt in opzet om echt het verschil te kunnen maken. Later veranderde dat en werd de polsstok langer".

Hermien verduidelijkt: "In de 90-er jaren kwam er een offensief overheidsbeleid, met de ecologische hoofdstructuur (EHS) en strategische groenprojecten. In plaats van geïsoleerde stukjes natuur werd het nu beleid om deze stukken met elkaar te verbinden, waaronder het project De Venen. Daarmee kwam er ook geld voor aankoop, inrichting en herstel en draagvlak voor veranderingen.

Het project De Venen bestreek een groot gebied van 30.000 ha van de Oude Rijn in het zuiden tot en met de Botshol in het noorden - maar vooral essentieel voor het draagvlak - het kreeg

een brede doelstelling voor natuur, recreatie én landbouwonwikkeling. Dus meer kansen voor alle betrokken partijen/sectoren. In het convenant van 1998 werd uitbreiding van de natuur met maximaal zo'n 2600 ha overeengekomen.

Wat zie je als begin van De Groene Jonker?

Hermien vertegenwoordigde Natuurmonumenten in het Venen-project en de gebiedscommissie voor Nieuwkoop/Zegveld, die een inspanningsverplichting meekreeg voor 400 ha nieuwe natuur rond de Nieuwkoopse Plassen. In de commissie waren verder vertegenwoordigd: 3 gemeenten, provincie Zuid Holland, 2 landbouwvertegenwoordigers, 2 waterschappen, iemand van Recreatie (ANWB).

Hoe kom je tot overeenstemming?

Het begint met het vaststellen van uitgangspunten en criteria. Dan veel praten, overleggen met de achterban en kijken naar mogelijkheden. De sfeer en het onderling vertrouwen bepalen het succes. Je opstelling is erg belangrijk. Oog hebben voor andermans belang is daarin cruciaal. Je moet elkaar wat gunnen. Het gegeven, dat landbouwers hoe dan ook plaats zouden moeten maken, lag ons allemaal zwaar op de maag. Maar we werden gered door de gong, toen het overleg doorkruist werd door een brief van 4 boeren die aan de noordkant in de Kousspolder 100 ha te koop aanboden. De plek, als onderdeel van de diepe kleipolder, had potentie als fourageergebied voor watervogels en was goed in te richten, dus prima voor natuur en voor de boeren niet problematisch om af te staan. Het besluit was snel genomen. Zo kan het dus gaan. Bureau Beheer Landbouwgronden verwierf de gronden en dat was het begin van de Groene Jonker.

Hoe ging het verder?

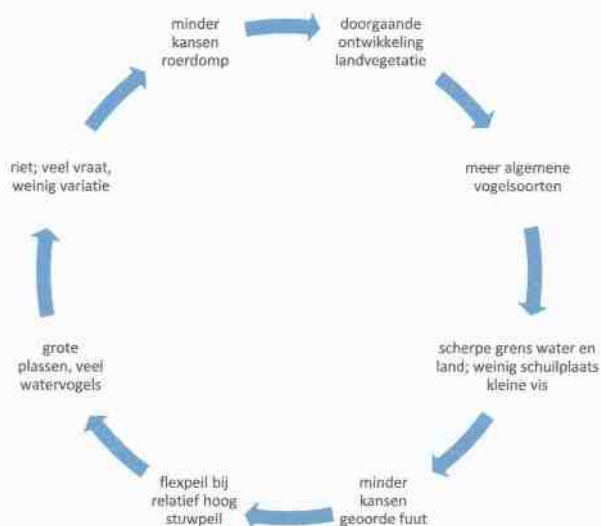
Er werd een plan gemaakt voor het gebied. In 2007 werd begonnen met de inrichting. De start werd opgeluisterd met een feestje, waarbij Hermien haar feestrede afsloot met haar droom: "ik kijk er naar uit, dat de eerste Lepelaar - misschien gewoon-tegetrouw op weg naar zijn broedplek in de Botshol - de Groene Jonker beneden zich ziet liggen en ontdekt als alternatief. Ik hoop, u ook!"

Er kwam een dijk om het gebied heen en er werd 80 cm grond afgegraven. Er waren bij de start veel vragen rond waterbeheer, zowel wat betreft de kwaliteit als de kwantiteit. Het beheer werd afgestemd met het waterschap. De fosfaatophoping als gevolg van het landbouwgebruik en de zwavelverbindingen in de bodem waren aandachtspunten, en het waterpeil zou meer natuurlijk beheerd worden. Een geforceerde waterinlaat bleek onnodig. Doordat de waterstanden in de Groene Jonker meer wisselen, is het gebied geschikt voor vogels die in de Nieuwkoopse Plassen minder aan hun trekken komen. In veel Nederlandse moerasgebieden is sprake van een vast waterpeil. De waterstanden in de Groene Jonker wisselen per seizoen; hoog (dus nat) in de winter en laag (dus droog) in de zomer. En dat zorgt voor ondiepe en slikkige oeverzones en stimuleert de groei van jong, vitaal riet. De bijzondere Purperreiger kan er voedsel vinden. In combinatie met overjarig riet kunnen hier op termijn ook andere moerasvogels zoals Roerdomp, Woudaapje, Grote karekiet en Baardmannetje van profiteren.

Verloopt het naar wens?

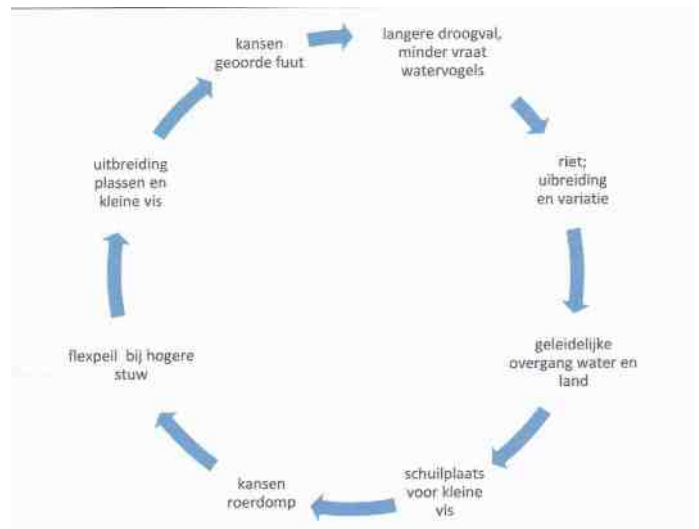
In de begintijd (2008-2012) bood de Groene Jonker een aantrekkelijk pioniermilieu met bijzondere soorten als Kleinst waterhoen, Geoorde fuut, Moerasandijvie. Deze soorten zie je nu afnemen. Langzamerhand groeit het meer dicht met moerasvegetatie en ruigtekruiden. Rietvogels als Rietzanger, Blauwborst, Snor en Roerdomp hebben zich inmiddels gevestigd als broedvogel. Zwarte sterns en Lepelaars fourageren er. Ganzen blijken in de oeverzones veel riet te eten, waardoor riet, ook overjarig goed riet, er nauwelijks is.

Huidige cyclus rietontwikkeling

bron: Natuurvisie De groene Jonker, 5 juni 2014

Het voornemen is nu om in het peilbeheer actiever te sturen op de droogval en de vernatting in een meerjarige cyclus om de rietgroei meer kans te bieden en daarmee de broedgelegenheid voor soorten als Grote karekiet te stimuleren. Hoe de ontwikkeling ten aanzien van de fosfaatbelasting en sulfideverbindingen zal gaan is nog onduidelijk, maar blijft gevolgd worden.

Voorgestelde nieuwe cyclus rietontwikkeling

bron: Natuurvisie De groene Jonker, 5 juni 2014

Leuk om te vermelden is, dat de Dwergmuis het gebied inmiddels heeft gekoloniseerd, de Noordse woelmuis is er nog niet gezien. Qua vlinders en libellen zijn er nog geen bijzondere soorten.

Als gepensioneerde heeft Hermien niet meer een totaal beeld van het beheer. Ze is blij met de aanpassing van het beheer. Bijzonder jammer is wel, stelt ze, dat door de neergang van het rijksnatuurbeleid vanaf 2007 de integrale gebiedsontwikkeling is gestagneerd en daarmee ook de verdere aankoop en inrichting rond de plassen en de Groene Jonker veel moeilijker is geworden. Het toekomstbeeld van een groot aaneengesloten gebied waar de Groene Jonker en de Nieuwkoopse Plassen deel van zijn, is nog ver weg. Een lichtpuntje is dan wel weer de introductie van de Natte As in de 5e nota in 2005, waardoor de noodzaak van verbinding van natte gebieden blijvend op de kaart is gezet.

Maar... de droom van Hermien en Natuurmonumenten is uitgekomen! Er zijn nu 25 broedparen aan lepelaars in Nieuwkoopse Plassen die in Groene Jonker foerageren. Zonder dit gebied was het niet gelukt om Lepelaars weer te laten broeden. Dat het Nieuwkoopse Plassengebied er heel wat beter voor staat dan in 1980 is duidelijk(*). Het blijkt ook uit het feit dat de Otter al weer enkele jaren in de Nieuwkoopse Plassen voorkomt.

*B.Hartog, M. van Schie & W. van Steenis, Het laagveen van Nieuwkoop weer tot leven, Tijdschrift De levende natuur, dec 2017, 227-233.

De Kleine vuurvlinder

door Jeanne Huijssoon

Omdat het vlinderseizoen aan het aflopen is, gaat het nu over de kleine vuurvlinder. Die is namelijk de hele maand september, soms tot in oktober nog te zien.

Kleine vuurvlinder (Lycaena phlaeas)
foto: Jeanne Huijssoon

Officieel hoort hij bij de Blauwtjes (Lycaenidae) maar wordt wel als een andere familie behandeld. Ze zijn klein maar prachtig om te zien (fel oranje met zwart patroontje). Waarom ik ook over dit vlindertje schrijf is het volgende. Op het landgoed Oostbroek is een soort trefplaats voor vlinderaars ontstaan. Aldaar aangekomen was er opwinding want er was een bijzonder vuurvlindertje gesignaleerd. Het had namelijk niet de oranje kleur maar was roomkleurig. We dachten overal aan (dwaalgast etc.) maar het was een kleine vuurvlinder zonder vuur.

Ik hoop dat steeds meer mensen naar vlinders gaan kijken.

De roomkleurige Kleine vuurvlinder
foto: Jeanne Huijssoon

Extra ALV in verband met de verkiezing van een nieuw bestuurslid

Hans Dupont, al jarenlang onze penningmeester, wil (in verband met privéomstandigheden) zo spoedig als mogelijk zijn taak als penningmeester overdragen en uit het bestuur stappen. Daarom is het nodig dat de leden in een ALV een nieuw bestuurslid kiezen.

De leden van de afdeling Utrecht worden hierbij schriftelijk opgeroepen tot het bijwonen van een algemene ledenvergadering met als enige agendapunt de verkiezing van een nieuw bestuurslid. Het bestuur stelt Maarten Drost voor als kandidaat bestuurslid. Volgens de statuten kunnen ten minste vijf leden gezamenlijk uiterlijk acht dagen voor de algemene vergadering waarin de vervulling van de vacature aan de orde komt, schriftelijk bij het bestuur een tegenkandidaat voordragen onder gelijktijdige overlegging van een schriftelijke bereidverklaring van de voorgedragen tegenkandidaat.

Als moment voor de extra ALV is gekozen voor **25 oktober 2018 19:30 uur**, een tijdstip voorafgaand aan een lezing om 20:00 over Invasieve exoten, zodat leden niet alleen voor de waarschijnlijk korte extra ALV hoeven te komen. De ALV wordt gehouden in Griftsteede, van Swindenstraat 129 (in Griftpark), Utrecht. Het bestuur rekent op een grote opkomst.

Kleine vuurvlinder en zijn roomkleurige familielid
foto: Jeanne Huijssoon

Digitale landelijke nieuwsbrief van de KNNV

Al ruim 5000 leden van de KNNV ontvangen elke maand de landelijke KNNV nieuwsbrief. Hierin vindt u nieuws van de KNNV, projecten, excursies, lezingen en boeken. Iedereen kan zich voor deze gratis nieuwsbrief aanmelden, ook niet-leden van de KNNV. Aanmelden kan via www.knnv.nl/digitale-nieuwsbrief en daar kunt u ook de laatste nieuwsbrief vinden.

"Het landje van mevrouw Ali"

foto: Paul Damoiseaux

KNNV weekend Nationaal Park Lauwersmeer

door Rinus Sommeijer

Na weekend-excursies naar Zuid Beveland, Zuid Limburg en Retranchement bij Sluis, gaan we nu naar het Lauwersmeer: KNNV-Utrecht gaat tot in de uitersten!

Het Lauwersmeer is een paradijs voor natuurliefhebbers, immers ongekennde vogelrijkdom en bijzondere kleurrijke flora. Nou, ons luxe verblijf heet dan ook "Dreamlân" (Droomland). Het is midden in de polder gelegen bij Kollumerpomp, aan de zuidwestelijke rand van het Lauwersmeergebied.

KNNV Utrecht, lekker in het zonnetje

foto: Paul Damoiseaux

We komen vrijdagmiddag om vier uur aan. Enkelen waren de vorige dag al gearriveerd. Naast vier keurige appartementen, elk voor 4 personen, is er een gemeenschappelijke ruimte met een grote keuken, grote eettafels en een lounge hoek. Bij de begroeting op het terras kunnen we ook kennis maken met een paar tot heden onbekende Utrechtse KNNV-ers. Terwijl we tot ver over de weilanden kunnen uitkijken, vliegen boerenzwaluwen en huiszwaluwen om ons heen. In een grote vlierstruik zien we zwermen putters en een grote bontespecht.

Het is gezellig, maar we moeten al vroeg aan de avondmaaltijd. We genieten van de super lekkere soep (bieten-capucijners), gemaakt door Nel van Meijeren, met een keur aan soorten kaas en brood.

Dan gaan we naar de Ezumakeeg, aan de westkant van het Lauwersmeergebied. We komen eerst door Dokkumer Nieuwe Zijlen waar enkele deelnemers goede herinnering hebben aan een kunstcafé bij de sluis. Hier is ook een groot oorlogsmonument, ter nagedachtenis aan verzetstrijders die in april 1945 omkwamen bij de strijd om het behoud van de brug bij Dokkumer Nieuwe Zijlen. De Ezumakeeg, een noordzuidweg van ongeveer 1,5 km, wordt wel de "vogelboulevard" genoemd. Met de (stevige) wind, en de zon in de rug beginnen we bij de comfortabele Sylkajút kijkhut op het zuidelijkst punt en daarna kijken we op twee andere plekken. Bij aankomst zien we langs de rand van het water direct een flinke groep casarca eenden. Wat zijn die opvallend. Iets verder weg zwemmen groepen met honderden krakeenden, in beginnende rui. Verder zien we vlakbij grutto's, fraaie zwarte ruiters, tureluurs, bonte strandlopers en

Vogelen bij Ezumakeeg, het zonnetje is verdwenen

foto: Paul Damoiseaux

bontbekplevieren. Prachtig zijn ook de vele kemphanen, de mannetjes al met gereduceerde "leeuwenkragen" maar nog wel bont gekleurd. Iedereen is enthousiast over dit indrukwekkende begin van ons weekend.

Als we terug in Dreamlan zijn en voorzien van een warm drankje legt Grietje ons met de kaart op tafel iets uit over het gebied en over waar we morgen naar toe gaan.

Zaterdag gaan we naar de oostkant. Tijdens de eerste wandeling door het Lauwersoogbos zien we schitterende orchideeënweides. Bij het bedrijfsgebouw van Staatsbosbeheer kunnen we onze boterhammen opeten en met de aanwezige boswachter overleggen over moeilijk te determineren orchideeënsoorten. De forse noordwester komt tamelijk koud over het meer gewaaid. En door de wind zien niet veel vogels.

Na onze avondmaaltijd in Dreamlan, deze keer betrokken van de plaatselijke chinees in Kollum, gaan de meesten nog naar een gebied waar gewoonlijk veel baardmannetjes te zien zijn. Maar ook die blijken meer beschutte plekken te verkiezen boven de rietpluimen. Er worden wel enkele andere interessante vogels gezien, en heel even wordt een zingende wielewaal gehoord.

Baardmannetjes (*Panurus biarmicus*)

foto: Paul Damoiseaux

Zaterdagavond worden er sterke verhalen verteld en genieten we van een drankje. Lia legt uit hoe we morgen moeten opruimen en hoe te vertrekken uit Dreamlan. De meeste deelnemers willen zondag nog wel mee op excursie. We zullen dan nog een bezoek brengen aan het buitendijkse gebied van Paesens en Moddergat.

Het dorpje Paesens is een bijzonder mooi karakteristiek plaatsje. De naam is bij de ouderen onder ons nog bekend van "De gezamenlijke zenders Peazens en Moddergat" een poëtisch vpro muziekprogramma uit de jaren negentig van Wim Bloemendaal. De naam voor het programma was gekozen vanwege het weidse uitzicht hier vanaf de dijk. Het uitzicht is inderdaad weids en we zien het eiland Schiermonnikoog in de verte. Bij de parkeerplaats is een oorlogsmonument met een enorme mijn, ter nagedachtenis van de mannen die na de oorlog omkwamen bij een mislukte demontage van een aangespoelde mijn.

De schorren zijn mooi maar het weer is niet gunstig voor onze vogelwaarnemingen, veel wind en grauwe lucht. Na onze wandeling lunchen we bij de auto en nemen dan afscheid.

Dit was een bijzonder geslaagd KNNV weekend. We hebben heel veel vogels en bijzondere planten kunnen zien en ook veel van elkaar kunnen leren. Voor de meesten was het een eerste kennismaking met dit spectaculaire gebied. Heel veel dank aan de organisatoren Grietje Vlasma, Lia Oosterwaal en Paul Damoiseaux.

Meer foto's en de lijsten resp. met waargenomen vogelsoorten, samengesteld door Jules Klees, en met bijzondere plantensoorten (ihb orchideeën), samengesteld door Paul Raadschelders, zijn te vinden op de KNNV-Utrecht website (www.knnv.nl/utrecht)

KNNV weekend door de ogen van een orchidee liefhebber

door Paul Raadschelders

Vorig jaar Het Zwin en Westerschelde, dit jaar het Nationaal Park Lauwersmeer. Van zuid naar noord, van zand en zeeklei naar een voormalige zeebodem met in het noordelijk deel vooral voedselarm, kalkrijk zand. Behalve open water, vochtig grasland en rietlanden, begraasd door Schotse hooglanders en konikpaarden, is er ook bos. De website belooft o.a. veel orchideeën: 11 soorten! Een groepje zou zaterdag een pad van 3 km lopen en een ander groepje dat van 7 km. Maar die groep kwam niet ver: bij het eerste weetje, "Het landje van mevrouw Ali", viel er al zoveel te zien dat we nauwelijks verder zijn gekomen. Het begon al meteen met Honingorchis! Ongeveer 4 heel kleine plantjes; je hoefde maar te wijzen en een viel er al bijna om. Later wilde ik een scherpere foto maken, maar kon ze niet terugvinden. Een (1) orchidee (zonder bloemen) kon niet met ieders instemming op naam worden gebracht. Nagevraagd bij de boswachter: moest er ook heel lang naar zoeken en kwam uit op *Epipactis helleborine* subsp. *Neerlandica*. Verder veel *Parnassia*, *Zomerbitterling* (niet eerder gezien; uit de gentiaanfamilie) en *Rond Wintergroen*. Rond die ene massa's orchideeën: *Moeraswespensorchis*, *Rietorchis*, *Vleeskleurige orchis*.

Honingorchis (*Herminium monorchis*)

foto: Paul Damoiseaux

Orchideeën vind ik vaak lastig te determineren, m.n. de *Dactylorhiza*'s. Die verbasteren ook nogal eens. Determineertabellen geven ook niet altijd dezelfde of vage sleutels: wat is het verschil tussen: niet inknijpbare stengel - inknijpbare - enigszins inknijpbaar - op het eind inknijpbare stengel? Kwestie van ervaring, dus veel knijpen.

Zondag nog een ingekorte wandeling langs de wadkant gemaakt. Maar het was laagwater en de vogels zaten ver weg op het wad. Langs de waterkant toch nog wat mij onbekende plantjes gezien o.a. *Schorrenkruid* en *Melkkruid* met kleine bloemetjes. Kortom: het was weer een heel gezellig, leerzaam weekend in een prachtig gebied. De moeite waard om weer eens terug te gaan.

Enkele weken later stuurde Paul Raadschelders onderstaand bericht naar de redactie:

nog een korte opmerking bij mijn verslagje van het weekend, waarin ik de vondst van *E. helleborine* var. *Neerlandica* vermeldde. Ik ruimde een stapeltje folders en tijdschriften op en kwam het *Liparis*-nummer 24 van februari 2018 tegen. Had nog geen tijd gehad om het te lezen; al bladerend zag ik daarin een artikeltje over *E. helleborine* var. *Neerlandica* waarin wordt ingegaan op verschillen met de gewone vorm. Mosterd na de maaltijd - nog een reden om weer eens terug te gaan en hem dan ook in bloei te zien. Maar determinatie blijft erg lastig als zelfs de auteur al zegt dat de termen 'meestal', 'vaak' en 'bijna altijd' wel heel vaak worden genoemd.

Zomerbitterling (*Blackstonia perfoliata*)

foto: Paul Damoiseaux

De Meerkoet is de baas

door Frans Coolen

Dat Meerkoeten nogal agressieve beesten zijn is bij de meesten van ons wel bekend. Vaak maken ze onderling ruzie, veelal om hun territorium tegen soortgenoten te verdedigen. Maar ook een 'vreemde eend in de bijt' wordt met veel kabaal achternagezeten en weggejaagd. Omdat Wilde eenden in zo'n beetje hetzelfde biotoop als de Meerkoet leven, zijn schermutselingen tussen beide soorten aan de orde van de dag.

Dat kon ik dit voorjaar aardig meemaken toe we onze kleindochter van de peuterspeelzaal ophaalden en onderweg naar huis de eendjes gingen voeren. Vanaf een bruggetje strooiden we stukjes brood naar een groepje eenden. Ze stoven gretig toe, maar vanaf een afstandje kwam een Meerkoet aanzetten. Mijn ervaring met Meerkoeten is dat ze doorgaans niet zo dol op brood zijn. Ze eten het wel, maar nooit veel. Ze hebben een veel smallere bek dan eenden, dus grote brokken naar binnen slobberen is er niet bij. Al vrij snel nadat ze naar je toe zwommen, gaan ze er weer vandoor. Maar nu dus niet.

Toen de Meerkoet in de buurt van de eenden kwam, versnelde ze en joeg in haar eentje alle eenden uit elkaar. Ze nam een

stukje brood in haar bek, schudde even heftig met haar kop, zodat een klein stukje over bleef. Tot mijn verbazing slikte ze het stukje brood niet door, maar zwom ermee naar de kant. Toen kwam de aap uit de mouw. Een drietal Meerkoetkuikentjes kringelden rond bij de vegetatie aan de waterkant. Liefdevol stopte de Meerkoet het stukje brood in de bek van een van de kleintjes. Daarna zwom de Meerkoet weer terug om de teruggekeerde eenden weer weg te jagen en een volgend stukje brood te pakken. Dit was dus geen voorbeeld van een territoriumconflict, maar van fanatieke broedzorg.

Ik vroeg me af hoe de krachtverhoudingen tussen Meerkoet en Wilde eend zijn wanneer beide jongen hebben. Zouden eenden zich dan ook als makke schapen laten verjagen of juist hun kroost met hand en tand verdedigen? Puur toevallig kon ik dit later op die dag bij een andere brug waarnemen. Een tweetal eenden met jongen zwommen dicht in de buurt van een tweetal Meerkoeten met jongen. Dat moest wel tot een conflict leiden. En ja hoor. Op een gegeven moment stormden een Wilde eend en een Meerkoet op elkaar af. Maar al na een paar meter remde de eend af, terwijl de Meerkoet stevig door denderde. De eend keerde om en koos schielijk het hazenpad. Het intimiderend gedrag van de Meerkoet gaf blijkbaar de doorslag. Overigens, de jonkies van beide soorten lieten dit conflict ogenschijnlijk koud. Het zou me niets verbaas hebben als ze gewoon door elkaar heen hadden gezwommen.

De meerkoet is de baas

foto: Frans Coolen

Je kunt je afvragen of het agressieve en dominante gedrag van de Meerkoet een concurrerend voordeel oplevert. De zwarte watervogel met witte bles is duidelijk de baas. Wat betreft de relatie tussen Meerkoet en Wilde eend is dat niet zonder meer duidelijk. Beide zijn uiterst succesvolle soorten. De Meerkoet lijkt bij lange na niet het voortbestaan van de Wilde eend te bedreigen. Dat is een beetje af te lezen aan het gedrag van de Wilde eend nadat die is verjaagd. Tijdens onze vakantie zagen we een solitaire Meerkoet bij herhaling een negental Wilde eenden de kant op jagen. Nadat ze een tijdje op de kant hadden gezeten, waggelden de eenden weer naar het water en even later begon het tumult weer van voren af aan. In feite veroorzaakte de Meerkoet alleen maar wat ongemak voor de eenden. Echt druk maakten ze zich er niet over, zoals bijgaande foto laat zien.

Onlangs is een aardig boekje over de Meerkoet verschenen ('De Meerkoet', Atlas Contact). Remco Daalder, stadsecoloog van Amsterdam, verhaalt over zijn ervaringen met de Meerkoeten van Amsterdam en geeft nog veel meer informatie over deze watervogel.

Valse vrienden

door Wessel Meijer

In het kader van de minicursus determineren voor gevorderden, heeft Wessel Meijer in 2016 een eerste uitgave verzorgd van veel voorkomende verwarrende plantensoorten. In mei 2018 is een tweede versie verschenen. Plantensoorten die door de Plantenwerkgroep KNNV Utrecht onder een vergrootglas gelegd zijn. In deze CONVO volgt de achtste en laatste bijdrage van de Valse vrienden.

Grasmuur en Zeegroene muur

Op het eerste gezicht lijken alle muursoorten en hoornbloemen op elkaar. Maar deze twee *Stellaria*-soorten vergen wel een heel scherpe blik. Standplaats is wel een goede indicator, maar wimperhaartjes geven de doorslag.

Grasmuur (*Stellaria graminea*)
foto: www.blumeninschwaben.de

Onderscheidende kenmerken

- Stengel- en schutbladen gewimperd
- Stengel slap, liggend of opstijgend, in omringend gras hangend, meestal vertakt.
- Bladen grasgroen
- Graslanden, bermen, bos- en akkerranden.

Andere gelijkende soorten

Grote muur – *Stellaria holostea*:

de andere muur met lancetvormige, zittende bladen. Onderscheidt zich door grotere bloemen (10 – 25 mm) met kroonbladen die tot het midden zijn gespleten. (Bij Grasmuur en Zeegroene muur: 3-9 mm, tot aan de voet 2-delig)

Zeegroene muur (*Stellaria palustre*)
foto: www.blumeninschwaben.de

Onderscheidende kenmerken

- Stengel- en schutbladen kaal
- Stengel rechtopstaand, meestal onvertakt.
- Bladen groen, vaak met waslaagje bedekt
- Natte hooilanden, uiterwaarden, zeggemoerassen, waterkanalen.

Bever­tel­ling in provincie Utrecht.

door Renee Lommen

Een bericht op de mail van CaLutra (bever- en otterwerkgroep Nederland. Castor fiber = Bever, Lutra lutra = Otter): op zaterdagavond 14 juli zijn er mensen nodig om bevers te helpen tellen. Dat leek me wel wat. Even leek het of ik er niet bij kon zijn – er waren al voldoende vrijwilligers - maar het lukte toch om bij deze gecombineerde informatie/telbijeenkomst te zijn.

In het informatiedeel vertelde Hans Blom (vrijwilliger bij Natuurmonumenten) over zijn ervaringen met de otter(monitoring) op de Nieuwkoopse Plassen. Inmiddels is de otter ook gesignaleerd in de buurt van Kamerik, Bodegraven, Woerden. Na zijn herintroductie in 2002 wordt het aantal in Nederland nu geschat op 200.

Bever

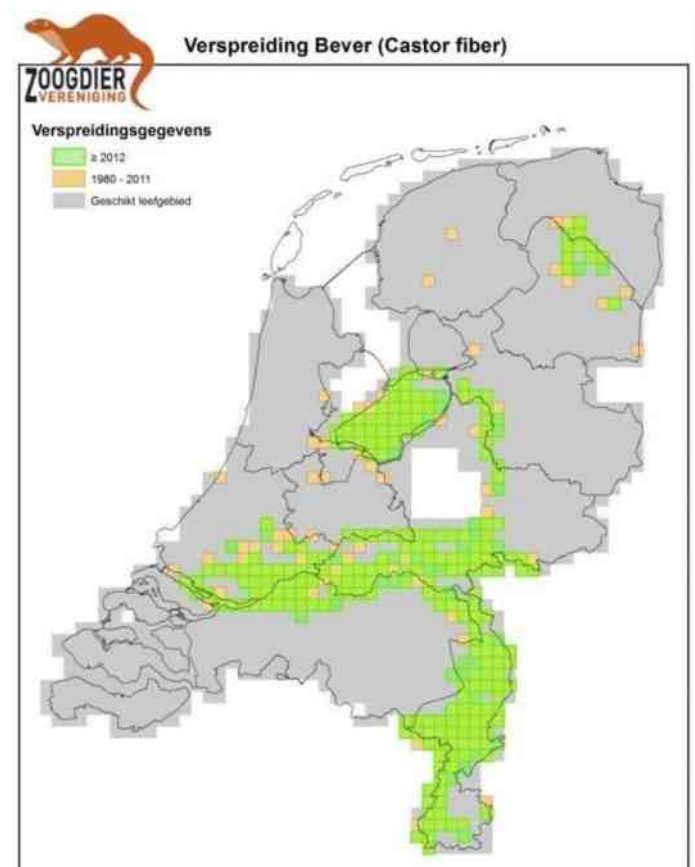
foto: Waterschap Aa en Maas

Elze vertelde over de bever: in 1826 werd de laatste Nederlandse bever gedood, die in de IJssel bij Zalk werd aangezien voor een otter (otters werden als concurrent gezien om vis met de mens). Daarmee kwam een einde aan duizenden jaren aanwezigheid van de bever in Nederland. Vanaf 1988 werden in vier jaar tijd 42 bevers uitgezet in de Biesbosch. Deze waren weggevangen langs de Elbe in het voormalige Oost-Duitsland. De bever kreeg in Nederland steeds meer voet aan de grond; het verspreidingsgebied groeide (verschillende geïsoleerde leefgebieden werden met elkaar verbonden) en de aantallen namen toe. Op dit moment wordt het aantal geschat op 3500 bevers, vooral langs de rivieren.

foto: Renee Lommen

Toen gingen we op stap: door de hoge begroeiing op de oever van de Lek liepen we een heel stuk naar onze observatieplek, waar we om half 9 waren. De boswachter legde uit: de ideale plek voor de bever is een relatief steile oever, met ruige houtige begroeiing. We installeerden ons met zijn drieën en tuurden met onze verrekijker naar de tegenoverliggende oever. Niet veel te zien. Wat eenden, zwanen ver weg, spartelende vissen. Bijzonder om al kijkende dingen te ontdekken. Heel ver weg zagen een ijsvogeltje op de uitkijk, en ineens een ringslang - zichtbaar op zo'n 20 meter afstand - die een stuk van de plas overstak. Tegen 10 uur; het begon al te schemeren, zag de boswachter met zijn geoefende oog achter in de plas een bever zwemmen. Ik zag hem en de andere twee personen ook. Heel kort, voordat hij weer onder water dook. Maar wel bijzonder.

Verspreiding Bever

bron: www.zoogdierveniging.nl

In het AD van 15-7 stond een stukje over de bevertelling: "Er zijn gisteren vaker dan vijf keer bevers gezien door de ongeveer dertig tellers, die zich bij de beverburchten in de Blauwe Kamer hadden gepositioneerd, maar mogelijk ging het daarbij om dezelfde bevers". "Van minimaal vijf bevers weten we zeker dat het om verschillende dieren ging", zegt Elze Polman van de Zoogdierenvereniging (CaLutra) en ZOUT. Het tellen van bevers gebeurt al vele jaren. "We doen dat een keer in juli en een keer in augustus, om zo een goed beeld te krijgen. Met vijf bevers lag het zaterdagavond iets onder het gemiddelde. In afgelopen jaren waren het er meestal zeven".

Het verschil is niet alarmerend, zegt ze. "Nee, het gaat juist goed met de bever, die ook in de provincie Utrecht op steeds meer plekken te zien is.

Maar het is nu droog en het water staat laag. Bevers hebben het liefst zo'n 90 centimeter water. Dus het kan zijn dat ze tijdelijk op andere plekken zitten met hun burcht, plekken die wij nog niet kennen. Bovendien was het warm, dus het kan ook zijn dat ze later hun burcht uitkwamen. En dan is het donker en zien we ze niet meer. Nu de bever op meer plekken in Utrecht te zien is, is het de bedoeling op meer plekken in de provincie tellingen te houden”.

Na de vakantie periode komt er over dit telnetwerk meer informatie. Een beverexcursie doen met de afdeling kan ook; hetzij in de Blauwe Kamer, hetzij elders.

Heb je interesse hierin? We horen het graag (activiteiten@utrecht.knnv.nl)

foto: Renee Lommen

Utrecht Rubriek

van, door en voor KNNV-ers uit de regio
deze keer door: Geert-Jan Roebers

Iedere dag meer mijn natuurkern

Elke zoveel jaar besloot ik het weer opnieuw: elke week minstens één keer gaan hardlopen. Voor de conditie. En omdat ik graag het nuttige met het aangename combineer, fietste ik dan naar Amelisweerd of Groenekan of andere prettige natuurplek. Maar het verwaterde steeds. Vooral alles eromheen – omkleden, fietsen, terugfietsen, uitkleden, douchen, aankleden – was te veel gedoe. En als je dan minder vaak loopt, is het lopen van een grote afstand ook weer een aanslag op het ongetraind en ouder wordende lijf. Tot ik ruim tien jaar een list verzoon waardoor ik nu nog steeds elke dag ga rennen.

Direct uit bed trek ik nog half slapend de onderbroek van de vorige dag aan. Dat is het point of no return. En voor ik echt wakker ben, ren ik de Nieuwe Koekoekstraat uit. Al jaren loop ik dan dezelfde route. Nooit nagemeten, meer dan twee kilometer kan het niet zijn. Maar opgeteld kom ik ruim aan mijn kilometers per week.

Een luchtfoto van het Griftpark in Utrecht, gemaakt in 2010
foto: Het Utrechts Archief / collectie Het Utrechts Archief / 802579

Het letterlijke keerpunt in de route is het pad rond de natuurkern in het Griftpark. Dat is een zeer geslaagd stukje natuurontwikkeling midden in de stad. En het blijkt juist een meerwaarde om er elke ochtend te komen. De bomen en struiken ken ik bijna als individuen. Ik heb ze letterlijk zien opgroeien. De diversiteit aan planten is groot maar ook goed te overzien. Daardoor springen de onbekenden er uit.

Na het meenemen van een takje om het thuis op naam te brengen, heb ik er weer een bekende bij. Zoals laatst de marshmallowplant.

In het voorjaar zie je alles bijna letterlijk groeien. Vooral de grassen: die knallen in een paar dagen uit de grond. Een enkele keer zie je een egel, vogels zie en hoor je er altijd. De gebruikelijke pimpel- en koolmezen en in het water natuurlijk altijd de meerkoeten en eenden en vaak de fuut. In het voorjaar roept de tjiftjaf en zingt de zwartkop. De eerste keer dat ik kleine karekiet hoorde wist ik niet wat ik meemaakte: in een rietkraag van nog geen tien strekkende meter midden in de stad.

Het mooist zijn natuurlijk onalledaagse ontmoetingen als een sperwer die – met een merel in de klauwen – van het pad opvliegt en een groene specht of appelvink. En elke keer tijdens het hamstrings rekken op de brugleuning speur ik natuurlijk de takken van de wilgen af. En een paar keer per jaar zit de ijsvogel er ook echt. Sinds vorig jaar zomer is er nog een plekje in de natuurkern waar ik altijd even wat afrem en naar rechts kijk. De laatste rustplaats van mijn kat Harley. Zo is de natuurkern in het Griftpark nog meer mijn plek geworden dan het als was.

Activiteiten afgelopen periode

door Renee Lommen

Natuurvriendelijke oevers: de excursie naar de Galecopperwetering

Na het verhaal van Maik Jansen in het tweede deel van de ALV op 12 maart, schreef hij voor ons een artikel over natuurvriendelijke oevers (zie de zomerconvo 2018).

Op 16 juni gingen we zelf met Maik op excursie bij de natuurvriendelijke oever van de Galecopperwetering. Hierbij waren ook mensen van het waterschap en van de IVN aanwezig. De verschillen tussen de beide oevers waren duidelijk zichtbaar. De natuurvriendelijke oever was voornamelijk begroeid met Riet; de referentieoever was veel gevarieerder wat betreft de plantensoorten. Iets wat wij niet verwachtten. Wat betreft vogels, insecten en andere dieren kan de variatie in de referentieoever misschien wel lager zijn dan die van de natuurvriendelijke oever. In het riet van de natuurvriendelijke oever werd o.a. een Kleine karekiet gehoord.

Icarusblauwtje (Polyommatus icarus)

foto: Jeanne Huijssoon

Moerputten excursie

door Jeanne Huijssoon

Met de trein naar Den Bosch. We waren met 8 personen, waaronder 2 dames uit diezelfde stad die via via over onze excursie gehoord hadden. Eerst koffie (al dan niet met Bossche bol). De dames waren op de fiets en een deel van ons huurde ov-fietsen.

Onder leiding van deze dames hebben we een mooi stukje Den Bosch gezien met als hoogtepunt een fiets-lift-brug. Dat was nieuw voor ons. Toen we boven kwamen waren we in een soort tuin boven de stad. Prachtig!

Steenrode heidelibel (Sympetrum vulgatum) en Oeverlibel (Orthetrum cancellatum)

foto: Jeanne Huijssoon

Aangekomen in de Moerputten zagen we best veel vlinders. Ook een buizerd, een valk en een ooievaar lieten zich zien. De mooie plantengroei was enigszins verdroogd.

Het pimpernelblauwtje liet zich veelvuldig zien, dus: missie geslaagd.

We mochten er alleen niet meer tussen lopen. Voor ons minder leuk, maar goed voor de vlinders.

Gezien: Oranje zandoogje; Bruin zandoogje; Hooibeestje; Citroenvlinder; Groot koolwitje; Klein koolwitje; Klein geaderd witje; Pimpernelblauwtje; Icarusblauwtje; Boomblauwtje; Gehakkelde aurelia; Atalanta.

Planten: o.a. Grote waterrepe, Melkeppe, Watertorkruid.

Ook zagen we de Gewone oeverlibel en de Steenrode heidelibel.

Pimpernelblauwtje (Phengaris teleius)

foto: Jeanne Huijssoon

Activiteiten komende periode

door Renee Lommen

Paddenstoelenexcursie, 23 september

In de herfst zijn paddenstoelen altijd boeiend om naar te kijken. We zijn benieuwd wat we zullen aantreffen na deze warme zomer. Willibrord en Willy Dorresteyn willen een rondwandeling doen rond Bornia-Heidestein. Het is grotendeels zandgrond, dus of we veel zien hangt af van regen in de weken er vóór. Nu is het al heel lang droog.

Vertrek om 13:00 uur vanaf Station Driebergen. De plaats is met O.V. goed bereikbaar. Opgave voor 20 september, bij activiteiten@utrecht.knnv.nl

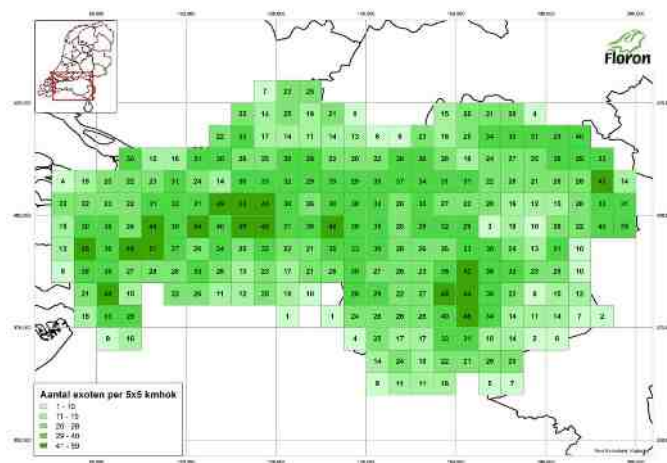
Willibrord en Willy Dorresteyn
foto: Paul Damoiseaux

Presentatie invasieve exoten (FLORON), 25 oktober

FLORON is in samenwerking met de NVWA bezig met een grote bewustwordingscampagne rondom invasieve exoten.

Maik Janssen van FLORON komt bij ons een lezing houden over verschillende invasieve exoten en hun problematiek en ook hoe je kunt bijdragen aan de bestrijding van invasieve exoten. De focus ligt vooral op flora, maar ook enkele invasieve diersoorten zullen aan de orde komen (denk bijvoorbeeld aan verschillende Amerikaanse rivierkreeften). Deze Floron lezing wordt eind van dit jaar via de website openbaar gemaakt, iedereen mag deze gebruiken. Naast de lezingen/presentatie is Floron bezig met het ontwerpen van verschillende flyers en een poster. Al het materiaal in het kader van dit project zal op een website komen te staan. Hiervoor wordt een nieuwe webpagina gemaakt (www.tuinernietin.nl) die later dit jaar online komt.

De KNNV-plantenwerkgroep komt bij het inventarisatiewerk regelmatig invasieve exoten tegen zoals Japanse duizendknoop en Reuzenberenklauw, maar er zijn nog vele andere soorten. Wanneer we deze tegen komen in onze hooilandjes, wil de gemeente Utrecht dat snel weten, zodat zij maatregelen kunnen nemen. Ook buiten de hooilandjes wil de gemeente graag weten

Aantal exoten in de provincie Noord-Brabant per hok van 5x5 km. De meeste soorten zijn te vinden in stedelijk gebied en beekdalen
bron: www.floron.nl/onderzoek/invasieve-exoten

waar deze exoten staan.

Opgeven: activiteiten@utrecht.knnv.nl of rwjanzen@hotmail.nl (voor plantenwerkgroep)
Plaats: Griftsteede, van Swindenstraat 129 (in Griftpark), Utrecht
Tijd: 20.00-21.30 uur

Kraanvogelexcursie naar het Duitse Diepholz, 26-28 oktober

Al in het voorjaarsnummer werd deze activiteit aangekondigd. Opgave is niet meer mogelijk.

Kraanvogels (*Grus grus*)

bron: vliegbeeld.blogspot.com/2009/11/kraanvogels-in-diepholz-dummer.html

Lezing: Iedere plant en dier zijn eigen DNA-verhaal, 15 november

Door Ken Kraaijeveld en Janine Mariën. Het leven om ons heen is enorm divers. Een beuk, een edelhert, en een stinkzwam lijken totaal niet op elkaar. Toch zijn ze allemaal gebaseerd op hetzelfde basissysteem: DNA. 'Onder de motorkap' draaien in een boom en een zoogdier dezelfde soort processen. Hoe kan het dat ze dan toch zo anders zijn? In deze lezing leggen we eerst in begrijpelijke termen de basisprincipes van DNA uit.

Vervolgens geven we een aantal voorbeelden die illustreren hoe elk levend wezen zijn eigen DNA-verhaal heeft. Over rotiferen in uw dakgoot bijvoorbeeld, die geen seks nodig hebben om DNA met elkaar uit te wisselen. Of schaatsenrijders op de tuinvijver, waarvan de mannen tot grijpparmen omgevormde antennes hebben om de vrouwen onder controle te houden. Maar ook over uzelf, want die grote hersenen van ons hebben ook hun eigen DNA-verhaal.

Ken Kraaijeveld is auteur van het (onlangs verschenen) boek: "Waarom je hond geen fruit hoeft te eten – huis-, tuin- en keukenverhalen over DNA". Hij is bioloog, vogelaar en natuurliefhebber en ambassadeur van de stichting LeveDNA!

Janine Mariën heeft de illustraties in het bovengenoemde boek gemaakt. Zij is moleculair biologisch analist, IVN-natuurgids en actief lid van de KNNV.

Griftsteede, aanvang 19.30 uur

Opgeven bij Lia Oosterwaal: liaoosterwaal@gmail.com

Bomen in de winter Arboretum/Gimbornpark, 9 december

Het Von Gimborn Arboretum is het levenswerk van de inktfabrikant Max Th. von Gimborn (1872-1964), die uit liefhebberij bomen ging verzamelen (zoals anderen postzegels verzamelden of jachttrofeeën). Nadat hij in 1907 in Zevenaar een inktfabriek was begonnen, legde hij daar op een terrein van 5 ha zijn eerste bomenverzameling aan. Dit arboretum bestaat nog steeds: het draagt de naam "Gimbornhof". Zijn grote liefde waren de coniferen. Die gedijen over het algemeen op zandgrond. In 1924 kocht hij een terrein van 47 ha aan de Vossensteinsteeeg in Doorn. Hij gaf de tuinarchitect Gerard Bleeker opdracht om een 'park tevens arboretum' te ontwerpen in Engelse landschapsstijl. Uiteindelijk werd 23 van de 47 ha als arboretum ingericht.

Mammoetbomen (*Sequoiadendron giganteum*)

bron: nl.wikipedia.org/wiki/Bestand:Von_Gimborn_Arboretum_2.jpg

In 1966 kwam het arboretum in het bezit van de Universiteit Utrecht. Daarmee werd een tijdperk ingeluid van opknappen, verjongen en vernieuwen, dat tot op heden voortduurt. In 1971 werd het arboretum uitgebreid met 4 ha ten behoeve van een eigen kwekerij.

Inmiddels herbergt het Von Gimborn Arboretum een collectie die uniek is in de wereld.

De toegang tot het arboretum bedraagt € 6,00 per persoon. Openingstijden November t/m maart: 10.00 - 16.00 uur
Arboretum (Velpereng 13 Doorn is goed bereikbaar met OV (lijn 50 of 56 vanaf station Driebergen-Zeist halte Stamerweg)
We proberen een rondleiding te reserveren om 11.00 uur.
Opgeve voor 5 december: bij activiteiten@utrecht.knnv.nl

Boekenbestelservice KNNV

Raadpleeg de website van de KNNV-uitgeverij (www.knnvuitgeverij.nl) of de advertenties van de KNNV-uitgeverij in Natura. Informeer naar de prijs bij de afdeling Utrecht die veelal een korting geeft aan leden van 20% of meer ten opzichte van de website-prijs.

Informatie en bestellen per e-mail: penningmeester@utrecht.knnv.nl, of schriftelijk: Baarssloot 27, 3993 HC Houten, of telefonisch: Hans Dupont, 030 6375647.

Bij bestelling ontvangt U een factuur met bestel- en leveringsinformatie. Betaling van de factuur bevestigt de bestelling. Eénmaal per maand worden de bestellingen verzameld en uitgeleverd.

Ingekomen berichten

Landelijke natuurwerkdag

Samen buiten aan de slag, dat kan op zaterdag 3 november 2018 op de Natuurwerkdag. Het is gezond, leuk en gezellig om buiten aan het werk te gaan tijdens de grootste vrijwilligersdag in het groen. Kom zagen, snoeien en meer. Kijk op de speciale site en zoek een interessante locatie in de buurt!

Sovon Landelijke Vogeldag

Op zaterdag 24 november 2018: de Landelijke Dag is een jaarlijks evenement voor alle vogeltellers en andere actieve natuurliefhebbers in Nederland. Een dag vol lezingen met topsprekers uit de wereld van vogelonderzoek en meer dan 80 stands met boeken, optiek, reizen en vogelorganisaties uit heel Nederland. plaats: Omnisport Apeldoorn

De data en locaties zijn:

11-sep-18	19.30- 21.30	Castellum Hoge Woerd
9-okt-18	19.30- 21.30	Haarzuilen
13-nov-18	19.30- 21.30	Castellum Hoge Woerd
11-dec-18	19.30- 21.30	Haarzuilen
8-jan-19	19.30- 21.30	Castellum Hoge Woerd
12-feb-19	19.30- 21.30	Haarzuilen
12-mrt-19	19.30- 21.30	Castellum Hoge Woerd

Aanmelden en meer informatie: LidyZeinstra@utrecht Natuurlijk.nl

bron: www.natuurmonumenten.nl

FLORON-dag

FLORON en de KNNV organiseren op zaterdag 12 december de FLORON-dag. We verwachten ongeveer 500 liefhebbers van de wilde flora. Het programma en overige informatie over deze lezingendag staat op de website van de FLORON-dag. Aanmelden is verplicht en kan via het inschrijfformulier.

Werkgroep Uilenballen pluizen

In samenwerking met Natuurmonumenten wil Lidy Zeinstra van Utrecht Natuurlijk in Utrecht een werkgroep gaan starten 'Uilenballen pluizen'. Ze willen meer zicht krijgen op het muizenbestand in de provincie Utrecht, dit in navolging van de werkgroep in Amsterdam o.l.v. Nico Jonker en Geert Timmermans. Voor het najaar is een reeks data gepland en mensen worden opgeroepen om zich aan te melden voor deze avonden. Er zijn professionele pluizers aanwezig om de mensen te begeleiden, evenals materialen.

Maandelijkse digitale nieuwsbrief afdeling Utrecht

Aan het begin van elke maand sturen we de nieuwsbrief met de activiteiten van de maand naar alle e-mailadressen die ons bekend zijn. Om u te herinneren aan activiteiten in de komende maand en soms ook met aanvullende informatie. Ontvangt u de nieuwsbrief nog niet? Geef uw e-mailadres door aan de ledenadministratie@utrecht.knnv.nl, dan sturen we de nieuwsbrief ook naar u!

U kunt natuurlijk ook hier kijken: www.knnv.nl/utrecht

U-pas zaken

U-pashouders kunnen hun contributie bekostigen uit hun budget. U-pashouders die lid willen worden kunnen zich wenden tot de penningmeester: penningmeester@utrecht.knnv.nl

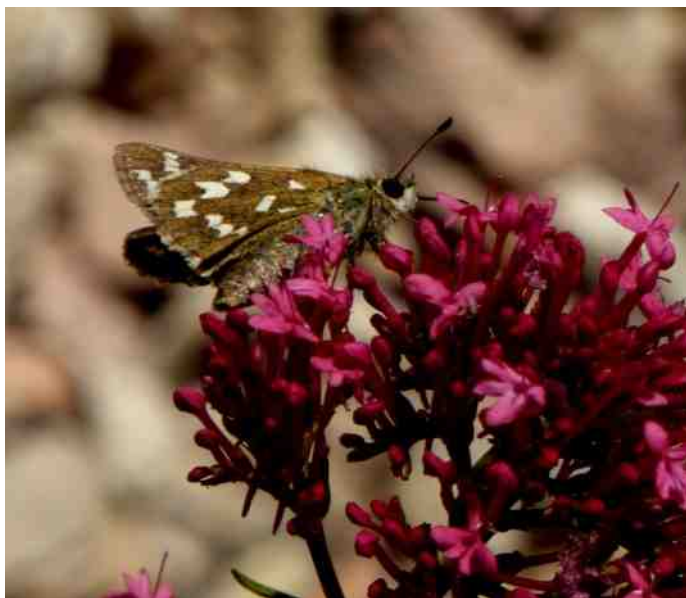
Om in aanmerking te komen voor een U-pas gelden voorwaarden t.a.v. het inkomen die vermeld staan in www.u-pas.nl. U kunt ook bellen met 088-2030630 of contact opnemen met de KNNV - penningmeester: 030

6375647

Indien onbestelbaar retour: Muntkade 4, 3531 AK Utrecht

Foto van de maand

Meldde de redactie in de zomereditie dat de rubriek met bovenstaande naam een voortijdige dood gestorven is, komt er voor deze editie een prachtige inzending binnen. Zonder enige concurrentie, dus hier volgt de plaatsing.

Misschien dat deze foto van een Kommavlinde (*Hesperia comma*) door Jeanne Huijssoon anderen aanspoort om telefoon of foto-toestel in de aanslag te houden tijdens wandelingen en excursies. En voor de goede orde: de rubriek heeft 'Foto van de maand' en beperkt zich niet tot de CONVO (want dan zou het 'Foto van het kwartaal' moeten heten, zoals Jeanne terecht opmerkt). Stuur uw foto's vooral op naar webmaster@utrecht.knnv.nl. Daar worden ze met zekerheid gepubliceerd!

Van leden voor leden

Onder deze noemer wil het bestuur een plekje openen op de website onder het kopje ONZE AFDELING. Heb je iets dat je gratis weg wilt doen en waarvan je vermoedt dat je er een ander lid een plezier mee kan doen? Maak dan een bericht dat in deze rubriek gedurende maximaal een half jaar op de website wordt geplaatst. Stuur het bericht naar webmaster@utrecht.knnv.nl. Beschrijf nauwkeurig waar het om gaat (bijvoorbeeld: welke boeken, foto's waarvan, afmetingen). Vermeld je mailadres, zodat iemand die belangstelling heeft contact kan opnemen. In ieder geval staat er al een bericht over boeken van Josien Seegers.

Activiteiten in Vogelvlucht

11 sep-12 mrt	Uilenballen pluizen
23 sep	Paddestoelenexcursie
25 okt	Invasieve exoten
26-28 okt	Kraanvogels
3 nov	Landelijke natuurwerkdag
15 nov	DNA in plant en dier
24 nov	Landelijke vogeldag
9 dec	Von Gimborn Arboretum
12 dec	FLORON-dag

De Convo is de periodiek van de afdeling Utrecht van de KNNV en verschijnt vier keer per jaar. Een abonnement op de Convo kost € 11 per jaar en kan ieder moment ingaan. De opzegtermijn is drie maanden. Leden van de afdeling Utrecht ontvangen de Convo gratis.

Sluitingsdatum kopij voor de volgende Convo: 27 november 2018. Kopij aanleveren via redactie@utrecht.knnv.nl

Contributie/lidmaatschap 2018: Gewoon lid: € 28,25; huisgenootlid: € 11; jeugdlid*: € 17,50; Convalid: €11, te voldoen op rekening NL96INGB0000512683 t.n.v. Kon. Ned. Natuurhistorische Ver. Afd. Utrecht. Wie na 1 september lid wordt betaalt € 7,00 tot het einde van het kalenderjaar. U-pashouders kunnen hun contributie geheel of gedeeltelijk voldoen uit hun budget. Opzegging van het lidmaatschap vóór 1 november. Leden van de KNNV zijn bij activiteiten van de KNNV verzekerd tegen persoonlijke aansprakelijkheid.

Wil je de verenigingstelescoop voor maximaal 3 weken lenen, neem dan contact op met beheerder Leo Thijssen: ljm.thijssen@casema.nl

*Het jeugdlidmaatschap geldt tot en met het kalenderjaar waarin men 25 wordt.